

Bij-vriendelijk tuinieren

Gemeente Renkum

Red de bij met een bij-vriendelijke tuin

Bijen vervullen een echte sleutelrol in de natuur. Ze produceren niet alleen die lekkere honing, maar zijn ook verantwoordelijk voor het bestuiven 70% van onze groente en fruit. Denk maar eens aan appels, peren en courgette, maar ook aan koffie. Zonder bijen zouden appelbomen 40% minder opbrengen.

Maar het gaat niet goed met de (wilde) bij. Lange tijd was niet duidelijk waardoor dat kwam. Maar dat de mens een grote invloed heeft, is zeker. Het gebruik van bestrijdingsmiddelen, een te kort aan geschikte bloemen (drachtplanten), ziektes en klimaatsverandering zijn de grootste oorzaken.

Daarom heeft de gemeente Renkum samen met Imkersvereniging De Korenbloem en Stichting Biotoopverbetering Zuid-Veluwe een convenant afgesloten om de leefsituatie van de bij en andere bestuivers te verbeteren. Zo bestrijdt de gemeente het onkruid op een milieuvriendelijke manier en zet haar groene eigendommen in om de bij te helpen. Als de leefsituatie van de bij wordt verbeterd, verbetert ook de leefsituatie van veel andere planten en dieren, zoals vlinders en insecten, vogels en kleine zoogdieren.

Maar ook u kunt uw steentje bijdragen! Gelukkig is het leuk en eenvoudig om bijen te helpen. Of u nu een balkon heeft, een grote of een kleine tuin, er is altijd iets wat u kunt doen. U hoeft echt niet uw hele tuin te veranderen om hem bij-vriendelijk te maken. Een paar eenvoudige aanpassingen helpen de bij al. En wat goed is voor de bij is vaak ook goed voor vlinders. Geniet met volle teugen van het gezoem en gefladder als deze gevleugelde vrienden op bezoek komen!

Wilt u na het lezen van deze brochure nog meer informatie over bijen? Kijk eens op:

www.blijebijen.be/category/informatie/blijebijen/

www.bijenlint.nl

www.imkerpedia.nl

www.NPO.nl De Kennis van Nu (7 april 2016)

Verschillende soorten bijen

In Nederland zijn 350 soorten bijen bekend. Slechts één hiervan is de bekende honingbij. Dit is een beetje een apart geval, want deze komt in Nederland niet of nauwelijks in het wild voor. De honingbij wordt door imkers gehouden in bijenkasten. In feite als vee. Zonder verzorging overleven ze niet. De overige bijensoorten beschouwen we wel als 'wilde' bijen, omdat zij niet door de mens verzorgd worden. Ook de hommels behoren tot de familie van de bij.

Alle bijensoorten leven van nectar en stuifmeel van bloeiende planten en bomen. Het bijenlichaam is sterk behaard. Als de bij in de bloem kruipt om nectar te verzamelen, kleeft het stuifmeel tussen de haren. Als de bij een kleverige stempel van een andere bloem passeert, kan dit stuifmeel vastplakken. De bevruchting kan beginnen. Honingbijen en

sommige soorten hommels levens in groepen. De rest van de bijensoorten leven alleen (solitair). Honingbijen en hommels vliegen vaak op meerdere soorten planten. De solitaire bijen vliegen vaak op planten, waar de honingbij niet zo dol op is. Alleen honingbijen zijn niet genoeg. Juist solitaire bijen en de hommels zijn goede bestuivers. Zij laten veel meer stuifmeel achter op de stempels van de bloemen dan honingbijen. En voor veel planten geldt: hoe meer stuifmeel, hoe beter. Daardoor ontstaan er betere, maar ook meer vruchten.

Wilde bijen zijn heel verschillend in uiterlijk en levenswijze. Sommige soorten verzamelen stuifmeel van elke bloem die ze tegenkomen, anderen zijn kieskeurig en lusten uitsluitend stuifmeel van één soort. Maar dat ze allemaal belangrijk zijn voor de bestuiving van gewassen, mag duidelijk zijn.

Verschil tussen bijen en wespen

De bijen, die je in de tuin op bloemen ziet, zijn druk met het halen van nectar of stuifmeel en zullen niet steken. Zelfs niet wanneer je ze heel dicht nadert. Voor de bij heeft dit geen enkel doel, want er valt niets te verdedigen. Alleen wanneer een bij in de knel komt, zal zij steken. Bovendien kost dit de bij haar leven. De angel blijft achter in de huid, waardoor de bij sterft. Kortom een bij is echt wat anders dan de wesp die op onze limonade afkomt.

Bij

- Forser en hariger van uiterlijk, bruin/geel gestreept
- Eten nectar, stuifmeel, honing
- Overwinteren
- Laat angel achter in de huid
- Overlijdt na de steek
- Zijn niet agressief

Wesp

- Smalle taille, geel/zwart gestreept
- Eten nectar, stuifmeel, zoete waren, fruit en andere insecten
- Leven één seizoen
- Laat geen angel achter en kan tot 10x steken
- Overlijdt niet na de steek
- Kunnen agressief zijn

Tip: Bent u allergisch voor bijen of bang dat u toch gestoken gaat worden door een bij? Plant dan geen bijenplanten direct naast de deur of langs het hoofdpad door de tuin.

Wat kunt u zelf doen?

Er zijn verschillende kleine en grote dingen die u kunt doen om de bij te helpen. Op de volgende pagina's vindt u verschillende maatregelen, die de bijen helpen. Niet alle maatregelen zijn op iedere plek haalbaar, maar dat hoeft ook niet. Alle kleine beetjes helpen.

Creëer nestgelegenheid of plaats een bijenhotel

Bijen hebben twee dingen nodig om te overleven: eten en nestgelegenheid. Veel bijen leven solitair en wonen dus niet een bijenkorf, maar hebben wel beschutting nodig. Die vinden ze door holletjes in de grond te maken of in holle takken. In onze geordende wereld is het niet makkelijk voor de bij om nestgelegenheid te vinden. Door in de herfst niet alle takken op te ruimen, maar die te laten liggen of de siergrassen pas in maart / begin april te snoeien helpt u de bij aan nestgelegenheid. Kortom de bij houdt van een beetje rommel.

Een zelfgemaakt bijenhotel

Een bijenhotel in een zitmuurtje

U kunt ook zelf een bijenhotel maken. Op internet zijn diverse voorbeelden te vinden. Het is belangrijk om het bijenhotel op het zuiden te hangen en te beschermen tegen regen en wind.

Wilt u zelf een bijenhotel maken? Kijk eens op:

www.natuurpunt.be/hoe-help-je-wilde-bijen-je-tuin

www.bijenhotels.nl

Tip 1: Bedenk dat er maar 15% van onze bijensoorten gebruik zal maken van een bijenhotel. De rommelhoekjes zijn ook van belang.

Tip 2: Er moet in de buurt van uw bijenhotel voldoende nectarplanten zijn, zodat de bijen graag het hotel gebruiken.

Geen bestrijdingsmiddelen gebruiken

Bestrijdingsmiddelen, hoe weinig ook, hebben altijd een negatieve invloed op het insectenleven. Gebruik ze dus niet in de tuin, ook niet op het voetpad. Want sommige bijensoorten maken hun nestgangen in zanderige delen zonder begroeiing en in het bebouwde gebied huisvesten zij zich vaak tussen de tegels.

Tip: Zorg voor veel verschillende planten in de tuin. Hier komen veel verschillende dieren op af. In een gezonde tuin houden planten en belagers elkaar in evenwicht.

Onkruid wieden helpt echt niet meer? Kijk dan eens op: <http://www.mooiemoestuin.nl/moestuin/milieuvriendelijke-bestrijdingsmiddelen/>

Leg een bloemenweide aan

Heeft u een groot gazon? Overweeg dan een bloemenweide aan te leggen. Dat oogt niet alleen heel mooi, maar ook bijen en vlinders profiteren hiervan.

Voor speciale bijenmengsels kijk op: <http://www.cruydhoeck.nl/>
Handige tips en een handleiding vindt u op: <http://www.blijebijen.be/bloemenweide/>

Beplanting

Bloeiende planten, struiken en bomen (drachtplanten) zijn dé voedselbronnen voor de bij. Maar aan willekeurige bloemen heeft de bij niets. Die zijn gemaakt voor mensen. Het is belangrijk dat er het hele jaar door drachtplanten bloeien; van het vroege voorjaar tot het late najaar. Want honingbijen en hommels vliegen al bij acht graden. Juist dan is de keuze aan bloemen niet heel groot. Extra belangrijk om in die periode de bij te helpen met bloeiende beplanting.

Planten vroege voorjaar

Krokus

Blauw druifje

Winterheide

Stinkend nieskruid

Planten late najaar

Klimop

Ijzerhard

Salie

Vrouwenmantel

Tip: Als u planten wilt gebruiken die aantrekkelijk zijn voor de bij, vergroot een combinatie van 10-15 verschillende drachtplanten het succes. Werk als het mogelijk is samen met uw burens. Zo ontstaat een keten van plekken waar de bij terecht kan.

Inspiratie mooie combinaties voor de bij

Kogeldistel

Gaura

Vetkruid

Bergamotplant

Zonnehoed

Lampenpoetersgras

Lavendel

Persicaria

Tip: Ook voor mensen met een kleine tuin of een balkon zijn er planten die bijen aantrekkelijk vinden. Denk maar eens aan bolgewassen (krokussen, narcis of hyacint), kruiden (tym, marjolein, lavendel) of éénjarigen (cosmea, zonnebloem, zinnia's).

Naast bolgewassen, vaste planten en kruiden zijn bomen en struiken een belangrijke bron van nectar en stuifmeel. Juist deze groep is heel belangrijk, omdat ze er voor een langere periode zijn. Goede soorten voor de bij zijn: wilg, linde, krentenboompje, bloesembomen (zoals appel, kers en peer), kleinfruit (rode bes, framboos en braam) en vlinderstruik.

Voor meer drachtplanten kijk op:

www.drachtplanten.nl of www.bieenkorf.be/plantengids.htm

Inspiratie voor een bij-vriendelijke tuin

Wit u meer inspiratie opdoen voor uw bij-vriendelijke tuin? Een goed tuincentrum of een gespecialiseerde tuinontwerper / hovenier kan u meer ideeën aan de hand doen. Hieronder vindt u twee tuinen waar u inspiratie op kunt doen.

Vlinderhof, Maximapark, Utrecht

In de Vlinderhof staan veel planten die aantrekkelijk zijn voor vlinders. Een groot deel hiervan is ook aantrekkelijk voor hommels, bijen en andere insecten. Hier kunt u ontdekken hoe mooi een tuin kan zijn voor mens en bij! (www.vlinderhof.com)

Inclusieve Tuin, Tuinen van Appeltern

In de Tuinen van Appeltern is de 'Inclusieve Tuin' aangelegd. Deze tuin laat zien wat er gebeurt als de tegels in de tuin worden gelicht om plaats te maken voor planten. Met de vrijgekomen tegels zijn zitmuurtjes gemaakt met nestgelegenheid voor bijen.

(appeltern.nl/onze_tuinen/sfeertuinen/de_inclusieve_tuin)

Bij-weetjes

Honingbijen en hommels beginnen eind februari al met vliegen.

Een bij bezoekt elke dag zo'n 200 bloemen.

Één bij legt tijdens zijn leven 800 km af.

Voor elke liter honing is vier liter nectar nodig.

Voor 1 kg honing leggen bijen de afstand gelijk aan de omtrek van de aarde af.

Zelfs in kassen maakt men gebruik van bijen voor de bestuiving van gewassen.

Bijen worden al eeuwelang gehouden voor de honing (zoetstof) en de bijenwas.

Honingbijen en honing

Honing is het reservevoedsel van de bij. Bloemen scheiden nectar af. Zo lokken ze insecten die voor de bestuiving zorgen. Bijen verzamelen de nectar en onderweg komen ze het stuifmeel tegen, wat ze meenemen naar de volgende plant. Daar leveren ze het stuifmeel af, wat voor de bevruchting zorgt. Enzymen van de honingbij zetten het nectar om in honing. Vervolgens wordt de honing in de bijenkast gedroogd totdat er maar 20% water meer in zit. De honing is dan 'rijp'. De honing wordt in honingraten afgedekt met een dekseltje van was. In de honing zit zoveel suiker en zo weinig water dat de wintervoorraad niet kan bederven. Als alle dekseltjes dicht zitten is dat het teken voor de imker om de honing te oogsten. De bijen krijgen hiervoor in de plaats suikerwater om hun voorraad aan te vullen.

Honingbijen zijn heel belangrijk voor de bevruchting van veel planten, omdat ze heel 'plantvast' zijn. Ze bevielgen vaak veel dezelfde bloemen van één soort. Daardoor zijn ze heel effectieve bestuivers.

Bijen vliegen meestal op meerdere planten tegelijkertijd. Als er grote hoeveelheden nectar van één soort in de honing zit, wordt de honing ernaar genoemd, bijvoorbeeld heidehoning.

Imker worden

Bent u ook enthousiast geworden over deze ijverige beestjes? U kunt zelf ook imker worden. Wie op internet rondneust over bijen houden, vindt al snel veel informatie. Maar het is niet eenvoudig om door de bomen het bos te zien. Daarom is het verstandig om bij een ervaren imker in de leer te gaan of een cursus bijen houden te volgen.

Brochure over imker worden:
www.bijenhouders.nl/imker-woorden
www.ilovebeeing.nl

Imkersvereniging de Korenbloem:
oosterbeekrenkum.bijenhouders.nl/

Dit is een uitgave van de gemeente Renkum,
team Beheer Openbare Ruimte
Generaal Urquhartlaan 4
6861 GG Oosterbeek
Telefoon: (026) 3348 111

Internet: www.renkum.nl
E-mail: info@renkum.nl